

Riigiabi analüüs

Riigiabi reguleerivad ELi õigusaktid ning riigisisel tasandil konkurentsiseaduse riigiabi peatükk 6. Kuna riigiabi konkreetset definitsiooni Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõige 1 ei anna, tuleb riigiabi hindamisel lähtuda järgmistest kriteeriumidest:

- abi antakse riigi, linna või valla vahenditest;
- abimeetmel on valikuline iseloom, st ta on suunatud teatud ettevõtjale, ettevõtjate grupile või mingite kindlate kaupade tootmiseks;
- abimeede annab eelise abi saajale;
- abimeede moonutab või võib moonutada konkurentsi ja kaubandust Euroopa Liidu riikide vahel.

Kui abi vastab kõigile neljale kriteeriumile, on tegemist riigiabiga.

Määrusega reguleeritava toetusmeetme tegevusi hangitakse teadlastelt, ettevõtetelt ja teistelt võimalikelt pakkujatelt, kes otsustavad esitada pakkumuse, omades vastava teema valdkonnas vajalikke eksperditeadmisi ning vastates pakkumuskutses esitatud nõuetele.

Meetme raames antava toetuse hindamisel riigiabi vaates lähtutakse:

- 1) Komisjoni määrusest (EL) nr 651/2014, 17. juuni 2014, ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks¹ (edaspidi grupierandi määrus)
- 2) Komisjoni teatisest „Teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava riigiabi raamistik“ (2022/C 414/01)² (edaspidi TA raamistik), mis annab suuniseid, kuidas komisjon hindab teadus- ja arendustegevust ning innovatsiooni edendava abi kokkusobivust aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkti c alusel.
- 3) Euroopa Komisjoni innovatsioonihangete suuniste (18.6.2021, C(2021) 4320)³ peatükist 5.

Meetme raames ei anta üldjuhul toetuse taotlejale riigiabi või vähese tähtsusega abi.

Kui toetuse saaja on hankija riigihangete seaduse tähenduses, tuleb tegevuste elluviimisel järgida riigihangete seadust. Euroopa Komisjon on leidnud, et kui teadus- ja arendustegevuse tellimiseks on läbi viidud riigihankemenetlus EL riigihanke direktiivide (ja riigihangete seaduse) alusel, ei saa asjaomaseid teadustegevuseid osutav ettevõtja aluslepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses riigiabi. Riigihangete seaduse alusel riigihanke korraldamisel valib hankija korrektse menetlusliigi, lähtudes riigihanke objektiks olevast asjast, teenusest või ehitustööst, selle eeldatavast maksumusest ja riigihangete seaduses ja hankija hankekorras vastavale riigihankele kohalduvast menetluskorrast. Avaliku sektori innovatsiooni ja teadus-

¹ EUR-Lex - 02014R0651-20230701 - EN - EUR-Lex

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=OJ:C:2022:414:FULL>

³ [Komisjoni teatis — Innovatsioonihangete suunist](#)

arendustegevuse projektide riigihanke võitjad võivad olla ettevõtjad, teadusasutused, vabaühendused vms. Juhul kui riigihanke võib ettevõtja, on riigiabi ja vähese tähtsusega abi andmine välistatud, kuna riigihanke läbiviimisel järgitakse läbipaistva, konkurentsil põhineva ja mittediskrimineeriva riigihanke menetluse reegleid, mistõttu ei ole tegemist konkurentsi moonutamisega, kuna riigihanke läbiviimine tagab, et majanduslikult kõige soodsam pakkumus vastab turuväärtusele. Juhul, kui riigihankele laekub vaid üks pakkumine, peab hankija olema valmis põhjendama, et riigihanke tulemus peegeldab turuhinda: a) kas tõendades tehnilise kirjelduse objektiivsust, nii et ükski ettevõtja ei saa eelist, või b) kasutades täiendavaid võimalusi, et kontrollida tulemuse vastavust turuhinnale.

Teadus- ja arendusteenuste hankimisel ei pea rakendama riigihangete seaduses sätestatud korda, kui täidetud on riigihangete seaduse § 11 lõike 1 punktis 19 sätestatud eeldused. Sellisel juhul hangitakse teadus- ja arendusteenuseid järgides TA raamistiku artiklit 2.3. punkti 34. Eeltoodud juhul ei saa asjaomast teenust osutav ettevõtja ehk pakkuja riigiabi. Juhul kui eelpool viidatud punktis 34 sätestatud tingimused ei ole täidetud, tuleb teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antavast abist teatada vastavalt aluslepingu artikli 108 lõikele 3.

Toetuse andmise eesmärk on toetada avaliku sektori innovatsiooni ja teadus-arendustegevusi, kiirendada tehisaru ja privaatsust tagavate tehnoloogiate arendamist ja kasutuselevõttu avalikus sektoris st otsida lahendusi avaliku sektori probleemidele ning arendada avalikku teenust. Tegevuse sihtrühma kuuluv avaliku sektori asutus ei saa riigiabi, kui ta ei tegele majandustegevusega, s.o osutab teenust avalikes huvides, millel ei ole ärilist iseloomu, ning tegevuse sihtrühma kuuluv hankija ei tegutse teenuse osutamisel avatud konkurentsi tingimustes.

Toetuse taotlejaks võivad olla valitsusasutused ja nende hallatavad asutused; põhiseaduslikud institutsioonid; kohalikud omavalitsused ja nende hallatavad asutused; kohalike omavalitsuste üksuste liidud.

Samuti võivad meetmest toetust taotleda avalik-õiguslikud juriidilised isikud ning mittetulundusühingud ja sihtasutused, kui nad pakuvad otsest avalikku teenust. Viimase kahe sihtrühma puhul tuleb arvestada, et kui nad pakuvad otsest avalikku teenust või täidavad seaduse, haldusakti või lepingu alusel avalikke ülesandeid, kontrollitakse, et toetatavad projektid oleksid suunatud avalikes huvides osutatava teenuse arendamisele, millel ei ole ärilist iseloomu st tegemist ei ole majandustegevusega. Taotluse vastavuse hindamisel tuvastatakse projekti raames arendatava teenuse iseloom, st suunitletus avalikes huvides osutatavate teenuste arendamisele (mittemajanduslik tegevus) ning arendatava teenuse kasutusala (kas on võimalik kasutada ka ärilisel eesmärgil). Majandusliku ja mittemajandusliku tegevuse liigitamisel juhendatakse muuhulgas Euroopa Komisjoni poolt riigiabi mõiste selgitamiseks antud teatisest⁴. Majandustegevuse all tuleb mõista mis tahes tegevust, mis seisneb kaupade või teenuste pakkumises. Majandustegevuseks kvalifitseeritavate teenuste all mõistetakse tavaliselt

⁴ [Komisjoni teatis riigiabi mõiste kohta ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses](#)**SISUKORD**

tasulist tegevust. Tasulisuse olemuslik tunnus on see, et tasu on majanduslik vastusooritus osutatud teenuse eest. Hinnangu andmisel tuleb siiski arvestada, et isegi juhul, kui organisatsiooni poolt toimub kaupade või teenuste pakkumine kasumieesmärgita, ei välista see, et seda turul tegutsevat üksust tuleb pidada ettevõtjaks, kui tema tegevus konkureerib teiste ettevõtjate pakkumistega, kelle eesmärk on tulu teenimine.

Samuti hinnatakse, kas kavandavate tegevuste mõju on ainult kohalik ega mõjuta liikmesriikide vahelist kaubandust. Kui toetus ei mõjuta liikmesriikide vahelist kaubandust, siis ei ole samuti tegemist riigiabiga.